

Prakt. 1820

Wisskummend Rakõ

Luggemist

Uest = Testamendist wäljawallitsekud

rukku

Kuõsi misji, mis järrele mõllemist takitwad; head oppelused,
ja Puhha-Kirja salmid jure lisjalud.

ja mis

Koli = ja luggijalaste tarbenõ

wäljaandmist?

Otto Willem Elasing

(Grunderwilligung des ganzem Montes, fast jetzt.)

Der Inhalt dieser 2 1/2 Bogen wird erlaubt.

Dresden, am 7 Sept. 1820.

Moritz
Ernst.

Armas maratwas!

Teie ja teie laste kasuks, olen 52 luggemist Uest = Testamendist
kokko kirjutanud; küsimisi, mis järjelemolle mist lahtivad; head
õppetused, ja Pühha Kirja salmid, mis õppetuste kohta parrajad, igga
luggemise alla pannud. Tagga õfjas on weel isjarranis üks lühki =
kõrre õppetus Pühha Kirjast üle pea, miska teile leada antakse,
mis iggas nihaasi Wanna = kui Uest = Testamendi ^{ramatus isjarranis} leida; ja kes se
Pühwet ehk Apostel olud, kes üht ehk teis ^{ram.} pühk Pühha
Kirja ramatud kirjutanud, ja mil ta sedda kirjutanud

Seljinäffel Uest = Testamendi luggemiste ramatud jaoks 14. ehk 15
trüksi lehte, ehk poognid ollema, ja makswad lehted, kui rahha
ette panna, mis Pouluni aega on lehta, ühhe rubla; agga
kui neid pärrast ^{sedda} proost müakse; jüs neid allamalt kuubla ja
wis kümme rippikad si ja anda.

Teie awlikrud Õppetajad wotwad sedda ennestele waewaks,
rahha, mis jelle ramato peäle ette panna, wastowotta, ja õigel
ajal trückeri kätte loimilada lallitada murrelliseda.

Senes, Tartu maal, sel 6 damal Oktobris 1820.

Otto Willem Slafing

F ja panna nüüd nelli

luggemist prowinis Teie

ette, et nähha saaksite kuidas

se ramat lehtud.

Lihwalandi-ma Üllema Püskoppikohho

Ka-wanem, ja Eerje kihhelkonna õppetaja

Om Inid niid ralaalt.

Doqut, au 6 October 1820. ^{Mony}
Eerje.

1. Luggemine

Engel Gabriel kuletab Tistija Joannise sündimist.

Lüh. 1. peatük.

Herodesse Jüda ma kuningaga ajal, olli üks preester, nimme-
ga Sakarias, ja temma naene olli Stroni sugust, Elisabel
nimmi. Nemmad olliid mõlemad õiged Jummalad ees, ja
ellasiid kõige käskude, ja Issanda seaduste möda lait-
malalt. Neil ei olnud lapsi, sest et Elisabel sikkimata
olli, ka olliwad mõlemad jo wägga ellatanud. Nagga
sündis, kui Sakaria kord olli, pühhas kõi ja Jumma-
latenistust pidada ja süüta, ja kui temma
sellepärast pühha kotta läis, ning rahwa hulka süüteta-
mise tunnil õues Jummalad olli pattumas, et Issanda
ingel ennast temmale näitäs, ja seisäs süütetamise altari
parremal pool. Kui Sakarias tedda näggi, ehmatas
temma ärra: agga ingel ütles temma wasto: ärra kardä
Sakarias, minna ollen Gabriel, kes Jummalad ees seisab,
ja minna ollen lahkitud, sulle neid sõnumid kuletama,
et sinno palwed on kuulwad: sinno naene peab sulle ühe
poja ilmale toma, ja sa pead temmale nimme pannema
Joannis. Sul peab wägga hea meel temmast ollema, ja
paljo peawad temma sündimisse pärrast rõõmsad olema,
sest temma peab Issanda ees suur ollema, wina ja
kanged joma aega ei pea ta mitte joma, ja peab tedda
jo emma ihhas pühha waimoga täidetama. Ja Saka-
rias ütles ingli wasto: kust ma tedda pean tundma,
sest ma ollen warma, ja mo naene on wägga ellatanud?
Ingel wastas ja ütles temmale: sa pead keletumaks
jäma, ja ei pea joma selle ajani räkida, kummi
se sünnib; sest et sa sinno sõnno polle uskinud.

Ja rahwas olis Sakariast, ja pami immeks, et temma
nikaua templisje wiibis. Agga, kui temma wäljalulli,
ei woinud temma näkida, ja nemmad mõistlid, et temma
näggemist olli näinud, ja temma näilis kõega nende
pole, ja jäi ketetumaks. Kui temma teinistusse kõrre-
päwad ollid täis sanud, läkis temma kodas.

Küsimised mis järre-arwamist tahtwad.

1. Wõib inimenne Jummal ees omast ^{kül} täieste õigeks
arwata?
2. Kas sest jo kül, et omma pattuhädda pärast nuttan,
ja omast waekest Jummal ette tunnistam; wai on
ehki weel suuremad tarwis?
3. Mis on pattustpöörmine, ja kuidas saan pattust
pöörma?
4. Mil mahlas inimenesje õigus Jummal ees?
5. Mil jedda õimeks arwada, et Jummal abbiello-
rahwale lapsi andnud?

Opetusjed.

1. Sakariast ja Cifabetist kideatakse, et nemmad mõlle-
mad õiged Jummal ees olnud, sest et nemmad Isjanda
häskude, ja temma seaduste möda laitmatalt ellasid;
sest wõtta jedda juis jeddamekse panna, et mu-
wisiga armofamiist Jummal polest inimenesjel
Jesuse läbbi polle lota, miud kui agga jeddame
puktuksje, ja tegude kolbduksje pärast, mis
Jummal jesus tehtud, se jada ab eestkoetja hal-
lastusse pärast armo.
2. Usk on tehti, kui usjotegga jal jures esolle,
usk on surinud usk, kui jedda patte himiist
wõrgatud, kui mokhad hawwalest rägiwad,
ja käed allekohkut tewad.

— Dru —

3. Arra arwa ennast weel Jesuse pärast Jummal
ees õigeks ^{mõistepud} ~~arwata~~, et ja kül omma wigga temma ette
ollid kaeband, ja omma selma weega tedda andeks pal-
~~and~~, waid parranda omma wigga, walwa ja pallunud; waid parranda
et lähemala Jummal pole saaksid jõudma, ja nõik omma wigga; wal-
temma jesus teggema ja nõudma. Omisteggija manit-
seb jind jelle kalli somaga, kui ütleb:

Matt. 7, 21. Ei ja nõik, kes nimno wasta ütleb:

Isjand! Isjand! tawariki, waid kes teeb nimno

Isja tahtmist, kes tawast on.

2. Suggemime.

Kaabriel toob Mariale somumid et Jesus
temmast pidde sundima.

Luk. 1. ptk.

Kuendamal kuul läkkitati ingel Kaabriel Kalilea male,
ühte linna. Natfaret nimmi, ühhe neitje jure, kes ühhe meh-
hega olli kihlatud, nimmega Josef, kes Taweti suggust, ja
jelle neitje nimmi olli Maria.

Ja se ingel tuli temma jure, ja ütles: Terre, kes sa armo
ollid sanud! Isjand olgo sinnoaga, sinna õnnistud naesterahwa
seas! Agga Maria, kui ta tedda nähha sai, ehmatas ta
temma sinna pärast wigga ärra, ja mõlles, mahherdure
terrietamime se pidde ollema? Ja se ingel ütles temma
wasto: ärra kardä! sest sinna ollid armo leidnud Jum-
mala jures. Ma olen tulnud sulle kuletama: ja sead
ühhe poja itmale toma, ja temmale nimme panna
Jesus. Se sinne sead suur ollema, ja kõige kõrgema
pojaks kütama; ja Isjand Jummal tahhab temmale
anda temma isja Taweti aujärke, ja temma kuningri-
gil ei seä olla ollema. Agga Maria ehmatas weel

— Dru —

ennam, ja ütles: kuidas sa peab sündima, sest et ma mehest ei teagi? Ta ingel vastas ja ütles temmale: süha waim peab so peale tullema, ja kõigwägguwama wäggi sind allewarjama; se pärast peab ka se süha, mis sinust sündis, Jummal pojakis hüüama. Ta wata Elisabet sinu sugulane, on ka ühe pojaga Naime peal omma waima ees, ja on se temmal kuus ku, kedda ööldi seggimata olnud: sest Jummal jures ei ole ükski asj wõimata. Ette Maria vastas ja ütles: ma olen Jofanda ümmardaja; mulle sündis sinu sinna järrele.

Küsimised, mis järre arwamist tahtwad.

1. Kas Jummal ka meie päwil weel inglite labbi inimetele tullewad asju ettekulutab?
2. — Miks pärast on Jummal sedda, mis tullewad päwad towad, meie ^{silmi} eest warjule pannud?
3. Mis sest arwata, kui inimetsed ühe ehk teise wiisiga sedda, mis Jummal armust meie silmi eest ärra peitnud, ^{ku} sawad ette teada?
4. Kuidas saab inimenne Jummal ees armo leidma?
5. Mis on tarwis, kui kõik mis mo süddame peal on, kindla lotu slega Jummal koleks tahhan jätta?
6. Kui Jummal jures ei ükski asj mitte wõimata, miks siis nimetud asjad, mis pallume, andmata jäwad?

Õpetused.

1. Jummal ei kula mis sugusest sugust inimenne on, waid kõige rahwa seas on se temma mehest armas, kes tedda kardab, ja õigust teeb. Maria olli küll wõene ja maddal, õmmetige olli Jofanda hallastus tedda jeks

5
5.

ära wallitfend, et Omisteggjad Jefust Kristust
piddi ilma toma.

3. Kui Jummal sind a-ula ütendab, siis ära jures-
telle; ja kui temma sind allandab, siis olle omma
põlwega rahhal: sest neile, kes Jummalad kartwad
ja armastawad, saab kõik heaks tullema.

Luk. 1, 50.

Jummal hallastis kestab põlwest põlweni nende üle,
kes teda kartwad.

3. Luggemine.

Maria lähkeb Elisabeti katsoma.

Luk. 1. ptk.

Stgga kui ingel sai ärralainud, wõttis Maria kätte, ja
läks rattoga mögise male Juda linna, Elisabeti wõtama,
kes sellepamma Sakaria abikasa olli, kellele ingel sedda
kulutab, et temmale Jummalast üks poeg (Joannes) piddi
antama, kes Isanda ees juur piddi ollema. Ja kui Maria
Sakaria kotta tuli ja terretas: siis sai Elisabet üpris
wägga rõõmsaks, ja hüdis sure healeg. Mariale wastas: õnnis-
tud olled sinna naeste seas, ja õnnisteed on sinno ihkofagge!
Krust se mulle sünnis, et minno Isanda omma minno juu-
talleb? Õnnis olled ja, kes ja sedda uskud, mis Isand sulle
lastnud kuletada: sest se peab kõik toeks sama. Need sõnnad
tengised nenda Maria süddamesse, et waimolekkud mõtted
sedda pühhitsewas rõmustuses tanno ja ketusse palwega
täitfid, ja temma ütles: minno hing a-ustab wägga Isandad,
ja mo waim on wägga rõmus Jummal mo Omisteggija pär-
rast: sest temma on waatnud omma ümmarda ja allandusse
peale; ja sest ajast kätwad mind õnlsaks kõige põlwe rahwas.
Sest mulle on sure asju teinud se wäggeu, kelle nimmi

pühha on; ja temma hallastus kestab põlvost põlvoni nende alle, kes tedda kartuad.

Agga Maria jäi liggi kolm kuud Cifabeti jure, ja läks pärrast koddo.

Küsimised mis järreharvamist tahtuad.

1. Miks Cifabet emmast ni wägga rõmestas, kui ta Mariad emme jure näggi tullewad?
2. Misfuggune sõbrus se kül pididi olla, mis selle pühha naesterahwa wahhel oli?
3. Kuida saab inimeste sõbrus Jummalale a-aks, ja inimestele heaks tullema?
4. Misfuggune sõbrus on walle sõbrus?
5. Mis on wägga sõbra kothus sõbra wasta?
6. Mil sarnib inimest õnlikus kiita?

Õpetused.

1. Käl Jummal ihka fiddames, se rõmoga temmale tanno annab, ja tasanduslega kõik heaks wõttab, kuida helde Jõsa taewas temmaga teib.
2. Kimitmed andsid Jummalale rõmestelle kitust ja au, et Jõsus Kristus tullemas oli: eks siis meie weel sedda emmam Jummalad peaks tannama, et Onnistegija meie pattuste heaks jo meie tulnud, ja omma sõnna walgelega meid koggub, pühkitleb, uendab, ja õnnistusse pole hallastaja armastuslega kutsub ja juhatab?
3. Oige tamm, mis Jõsuse tullemisse pärrast Jummalale peame andma, on se: et wägga fiddamega Onnistegija sõnna wõttame, ja tedda emmast ja Jummalad, kes tedda lähkitanud, kalliks ja kõige armfamaks peame.

1. Joan. 4, 19. Armastagem tedda, sest temma on meid enne armastanud.

— Jesu —

1. Luggemine.

Ristija Joannesse fändimine.

Luk. 1. ptk.

Kui Cifabeti aeg tais sai, tulli temma mahha, ja toi poja ilmale. Kui temma naabrid ja fuggalased kuulsid, et Jõs-fand omma hallastust olli fureks teinud temma wasto, siis ollid nemmad rõmsad temmaga. Ja nemmad tullid kah-heksamal päwal sedda lapsokest nimme alla, sammas: ja nimmetasid tedda temma isja nimme peäle Sakariaks. Agga temma emma ei tahtnud sedda, waio ütles: temma nimmi peab Joannes olema, ja nemmad ütlesid: sinno fuggowõtsas ei olli keddagi, kel sedda nimme olleks, ja näitfid kõega temma isja pole, kuida temma pididi tahtma, et tedda peaks nimmetatama. Se samma, sest et ingel lapsela nimme, Joannes, käsknud sammas, küsfiis üht lauakest, ja kirjutas senna peäle: Joannes on temma nimmi. Kui ta sedda sai teinud, siis peäsis temma keel seddamaid lahti, ning sai kõik toeks, kuida ingel temmale olli rakinud. Kartus tulli kõikide peäle, kes seal ümber kaudo ellasid, ja kõik kes sedda kuulsid, pannid sedda omma fiddameste, ja ütlesid: mis peab sest lapsest sama? Ja Jõsanda käsi olli temmaga.

Temma isja Sakariad sai tais pühha waimu, rakis prohwetit wõsil ja ütles: Kidetud olgo Jõsand, Israeli Jummal! et temma on tulnud omma rahwast katsma, ja temmale ärratumastamist saatma, et meie tedda kartuseta pididime tinima, ning pühkilusese ja õiguse temma ees ellama.

Agga se lapsokemme kaswis, ja sai kangeks waimus, ja olli kõrbes selle päwani, kui temma emmast Israeli rahwak pididi näitama.

— Jõsu —

Küsimised, mis järre aruamist tahtwad.

1. Kuida jedita ^{innimest riimetahtle, kes} ~~omne~~ aruada, kui head ello toifele ei tahha head jowida?
2. Kas jedita omne aruada, kui head ello naberite keskes?
3. Mil kohhas jennest lahkuda, mis wannast wifike wotud?
4. Kui ni jagused asjad juhtuwad juundima, mis tämini meie keskes kuulmataid olued, kas neist agga peame räkima, wai ka ^hoppetust wõtma?
5. Mit lootwad head wannomad omma laste polest?
6. Kuida jawad lapsed omma hea wannemite ^{lotufid} ~~lotufid~~ toeks teggema?

Oppetused.

1. Wagga ja härda juddanega inimenne tännab Jummalad, kui temma arm toist ^honnistab.
2. Joannele pärrast küsijid inimised: mis peakis jost lapsest jama? Küsi jenna laps isji emmest: mis peakis minnest kül ühskord jama? Kas peakisin kolbaie ollema, et Jummal ja imineste ees armo jaaksin leidma?
3. ^hOnnis se isja ja emma, kes ^hommist lapsist ^{näwad} roma ^hneeb.
4. ^hEntjad need lapsed, kelle järrele wannemite ^honnistamisjed käiwad.

Sirak. 3, 8, Isja ^honnistamine kiimital laste kojad: agga emma ohkaminne küsib nende allused ümber.

Orlaubb.
Moritz
Erasor.
Dorpat, au 7 Septbr. 1820.

$$46 \overline{) 225} \begin{array}{r} 5 \\ 23 \\ 2 \end{array}$$

$$45 \overline{) 228} \begin{array}{r} 5 \\ 225 \\ 3 \end{array}$$

$$60 \overline{) 202} \begin{array}{r} 3 \\ 180 \\ 22 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2 \\ 3 \overline{) 1} \\ 45 \overline{) 15} \end{array}$$

$$22 \quad 60 - 100 \quad 22$$

$$15 - 100$$

$$48 \overline{) 206} \begin{array}{r} 4 \\ 192 \\ 14 \end{array}$$

$$60 \overline{) 225} \begin{array}{r} 3 \\ 180 \\ 45 \end{array}$$

$$60 \overline{) 2200} \begin{array}{r} 36 \\ 180 \\ 400 \\ 360 \\ 40 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 14 \overline{) 7} \\ 48 \overline{) 24} \end{array}$$

$$24 \quad 100 \quad 7$$

$$24 \overline{) 700} \begin{array}{r} 29 \\ 48 \\ 220 \\ 216 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 15 \\ 45 \overline{) 3} \\ 60 \overline{) 4} \end{array}$$